

УДК 630*(092)

**В.І. ПАРПАН, В.С. ОЛІЙНИК, Р.І. БРОДОВИЧ,
Ю.Д. КАЦУЛЯК, В.М. ГУДИМА**

РОМАН ЯЦИК: УЧЕНИЙ-ЛІСОЗНАВЕЦЬ, СЕЛЕКЦІОНЕР (З НАГОДИ 70-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

Роман Михайлович ЯЦИК – член-кореспондент Лісівничої академії наук України, кандидат сільсько-господарських наук, старший науковий співробітник, доцент, професор кафедри лісознавства Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, провідний науковий співробітник лабораторії лісовідновлення і селекції Українського науково-дослідного інституту гірського лісівництва ім. П.С. Пастернака, нагороджений нагрудними знаками “Відмінник лісового господарства України”(2006р.) та “Почесний лісівник України”(2011 р.). Відомий у країні вчений-лісознавець, фахівець із проблем збереження лісових генетичних ресурсів, селекції, насінництва, інтродукції, лісовідновлення та недеревних ресурсів лісу. Автор (співавтор) майже 300 наукових праць, зокрема: 15 монографій та розділів книг, восьми авторських свідоцтв, 10 навчально-методичних видань, 26 науково-методичних та науково-практичних рекомендацій і брошур, 95 наукових статей (з них 70 – у фахових виданнях), восьми буклетів та інформаційних листків, 100 тез доповідей, 26 заключних мікрофільмованих наукових звітів. Його праці відомі багатьом ученим-лісівникам нашої держави та за її межами.

Роман Михайлович Яцик народився 20 лютого 1946 р. у смт Гвіздець Коломийського району Івано-Франківської області у сім'ї залізничників. Після завершення навчання у Гвіздецькій середній політехнічній школі у 1963 р. вступив у Сторожинецький лісовий технікум, який закінчив у 1966 р., отримавши кваліфікацію “Технік лісового господарства”. У 1967-1972 рр. навчався у Львівському лісотехнічному інституті (тепер – НЛТУ України, м. Львів) за спеціальністю “Лісове господарство”.

Трудову діяльність Р.М. Яцик розпочав у березні 1966 р. техніком-лісівником Брустурського лісництва Коломийського ліскокомбінату тресту “Прикарпатліс”. Із березня 1968 р. працює у Карпатському філіалі Українського науково-дослідного інституту лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г.М. Висоцького, який у 1991 р. реорганізовано в Український науково-дослідний інститут гірського лісівництва ім. П.С. Пастернака. У період з 1968 по 1972 рр. обіймав посади старшого лаборанта, інженера, молодшого наукового співробітника. З листопада 1972 по грудень 1973 рр. проходив військову службу у м. Фергані (Узбекистан). Після повернення з війська знову приступив до роботи у вже згаданому інституті, де обіймав посади молодшого, старшого нау-

кового співробітника, завідувача Надвірнянським опорним (пізніше – Горганським дослідним) пунктом, завідувача сектором лісової селекції.

У 1974-1978 рр. Роман Михайлович без відриву від виробництва навчався в аспірантурі Українського науково-дослідного інституту лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г.М. Висоцького (м. Харків). Тут же у 1981 р. під керівництвом видатного вченого-лісівника, професора П.І. Молоткова захистив кандидатську дисертацію на тему: “Біологічні основи елітного насінництва сосни звичайної реліктового походження в Українських Карпатах” за спеціальністю 06.03.01 – лісові

культури, селекція, насінництво і озеленення міст. У кінці жовтня 1984 р. рішенням Вищої атестаційної комісії при Раді Міністрів СРСР (м. Москва) Р.М. Яцику було присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника за цією ж спеціальністю. З березня 1992 по січень 1995 р. Р.М. Яцик бере участь у роботі філіалу кафедр лісівництва, лісової таксації, лісовпорядкування та геодезії Українського державного лісотехнічного університету, що на той час функціонував на базі УкрНДГірліс. У ці роки він набув перших викладацьких навичок читання лекцій, виконання практичних робіт на лоні природи.

З 1994 по 2002 р. Роман Михайлович – заступник директора з наукової роботи Українського науково-дослідного інституту гірського лісівництва ім. П.С. Пастернака, відповідальний за діяльність аспірантури, куратор Гірського науково-дослідного лісівництва – головної науково-дослідної та експериментальної бази інституту. Також з 1994 р. він очолює лабораторію лісової селекції і насінництва.

У червні 1996 р. Романа Михайловича обрано членом-кореспондентом Лісівничої академії наук України (ЛАН України).

Упродовж шести років (1998-2004 рр.) Р.М. Яцик очолював Івано-Франківське обласне відділення Українського товариства генетиків і селекціонерів, а з 1999 по 2007 рр. – він голова експертної ради з лісових сортів Держкомісії з випробування та охорони сортів рослин України (м. Київ).

Упродовж 20-річної роботи завідувачем лабораторії лісової селекції і насінництва Українського науково-дослідного інституту гірського лісівництва ім. П.С. Пастернака Р.М. Яцик проявив себе добрим організатором і висококваліфікованим спеціалістом під час вирішення складних наукових і практичних завдань з проблем збереження лісових генетичних ресурсів, їх невиснажливого використання у селекційних програмах і для потреб насінництва, удосконалення методів відбору, створення, атестації й сталого використання об'єктів постійної лісонасінної бази, адаптації іншорайонних видів до нових умов навколишнього природного середовища Карпатського регіону, встановлення запасів плодово-ягідної і лікарської продукції лісу, створення промислових плантацій із перспективних плодово-ягідних культур. Під його керівництвом й за безпосередньої участі розроблено нові методи щеплення шпилькових порід, технологію закладання промислових плантацій плодово-ягідних деревних і кущових порід, способи формування й експлуатації лісонасінних ділянок, здійснено інвентаризацію генетико-селекційно-насінницьких та інтродукційних об'єктів у лісах Карпатського регіону і прилеглих територій, обґрунтовано нові методичні підходи з комплексної оцінки насаджень лісових генетичних резерватів, опрацьовано технологію створення клоново-родинних і гібридизаційних клонових плантацій тощо.

Р.М. Яцик – автор та співавтор розроблених й прийнятих до впровадження у виробництво 26 науково-практичних і науково-методичних рекомендацій. Брав активну участь у виведенні семи карпатських лісових сортів: “Ялиця бальзамічна Надвірнянська” (Авторське свідоцтво № 508, 1996 р.), “Модрина Білославська” (№ 509, 1996 р.), “Сосна кедрова корейська Богородчанська” (№ 691, 1997 р.), “Ясен вузьколистий Закарпатський” (№ 1307, 2001 р.), “Модрина гібридна Мукачівська” (№ 1308, 2001 р.), “Дуб звичайний Боржавський” (№ 1310, 2001 р.), “Ялиця біла Коломийська” (№ 1334, 2003 р.).

Наукові матеріали, зібрані під керівництвом Р.М. Яцика, увійшли до законодавчих, нормативно-регулятивних й організаційно-розпорядчих документів, які регламентують процеси збереження цінного генетичного фонду та їх селекції, викорис-

тання під час лісовідновлення та лісорозведення сортового й покращеного насінного і садивного матеріалу: “Лісовий кодекс України”, “Правила відновлення лісів і лісорозведення”, “Настанови з лісового насінництва”, “Настанови з лісовідновлення і лісорозведення”, “Вказівки з виділення лісового генетичного фонду, селекції і насінництва в Українських Карпатах”, “Концепція збереження та невиснажливого використання лісових генетичних ресурсів в Україні”, “Положення із виділення, збереження і сталого використання генетичного фонду лісових деревних порід в Україні”.

За участі Романа Михайловича підготовлено й видано низку збірників, монографій і посібників: “Посібник Карпатського лісівника” (1980, 2008), “Структура та наукові здобутки УкрНДІгірліс” (1996), “Проблеми відновлення та розведення лісів в Карпатському регіоні України і прилеглих територій” (1997), “Дугласія зелена в Україні” (1998), “Природно-заповідні території та об'єкти Івано-Франківщини” (2000), “Наукові основи ведення багатопільового лісового господарства у Карпатському регіоні” (2001), “Наукові аспекти ведення сталого лісового господарства” (2005), “Лісові генетичні ресурси та селекційно-насінницькі об'єкти Львівщини” (2006), “Наукові засади ведення сталого лісового господарства в Карпатському регіоні” (2008), “Генетико-селекційні та насінницькі об'єкти у лісах Буковини” (2008), “Лісові генетичні ресурси та їх збереження на Тернопільщині” (2008), “Діброви Українських Карпат і суміжних територій, їх стан та особливості відновлення” (2010), “Основи генетики й селекції лісових рослин” (2012), “Стан лісових генетичних ресурсів в Україні” (2014). Загалом опубліковано майже 300 його наукових праць.

З 1 вересня 2005 р. Роман Михайлович за сумісництвом почав працювати на кафедрі лісівництва Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, а з 1 вересня 2008 р. ця кафедра стала його основним місцем роботи. Спочатку він працював на посаді доцента, а з 1 січня 2011 р. – професора кафедри лісівництва. Тут він бере активну участь у підготовці бакалаврів, спеціалістів і магістрів лісового господарства, викладаючи навчальні дисципліни “Лісова генетика”, “Лісова селекція”, “Лісова пірологія”, “Недеревні ресурси лісу”, “Інтродукція та адаптація рослин”, “Лісоаграрні ландшафти”, “Підсочування лісу та лісохімія”. Звичайно ж, він не залишив роботу в лабораторії лісовідновлення і селекції УкрНДІгірліс, працюючи за сумісництвом провідним науковим співробітником. Тут він бере активну участь у виконанні науково-дослідної тематики. Р.М. Яцик займається підготовкою здобувачів наукових ступенів та аспірантів як у цьому інституті, так і в університеті. Загальний стаж роботи за спеціальністю на сьогодні становить майже 53 роки, зокрема науково-педагогічної – 44 роки.

Багаторазово Р.М. Яцика призначали офіційним опонентом на захистах кандидатських дисертацій за спеціальністю 06.03.01 – лісові культури та фітомеліорація у різних науково-навчальних закладах країни.

Вирішальний вплив на формування наукового світогляду Р.М. Яцика мали відомі в Україні та за її межами вчені. Це – доктори наук, професори П.С. Пастернак, П.І. Молотков, І.М. Патлай, В.І. Парпан, кандидати сільськогосподарських наук К.К. Смаглюк, А.М. Гаврусевич та ін. Своєю чергою, чимало науковців і виробників, що працювали під керівництвом Романа Михайловича, за його підтримки, методичної й практичної допомоги успішно захистили свої дисертації, зокрема: Т.М. Олексів, І.М. Швадчак, І.П. Равлюк, Н.М. Сіщук, В.М. Гудима, Т.Р. Юник, Р.Т. Волосянчук та Г.Д. Лялюк-Вітер, а за його сприяння завершив свою докторську дисертацію Ю.І. Гайда.

За багаторічну плідну науково-громадську роботу Романа Михайловича неодноразово нагороджували Почесними грамотами Івано-Франківської міської і обласної адміністрацій (1980, 2000), Українського науково-дослідного інституту лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г.М. Висоцького (1980, 1983), Івано-Франківського обкому профспілки робочих ліс-папірдеревпрому (1984), Міністерства лісового господарства України і ЦК профспілки працівників лісового господарства України (1996, 1997), Державного комітету лісового господарства України (2004) та відзнаками Держкомлісгоспу України – “Відмінник лісового господарства України” (2006) і “Почесний лісівник України” (2011). За активну винахідницько-раціоналізаторську роботу отримав нагрудний знак “Винахідник СРСР”, свідоцтва учасника ВДНГ СРСР у 1977 (№ 49459) та у 1987 (№ 216) роках.

Основну увагу на сьогодні Р.М. Яцик передусім приділяє вихованню та навчанню молоді. Його люблять і шанують студенти, аспіранти та здобувачі наукового ступеня, поважають колеги по роботі як у Прикарпатському національному університеті імені В. Стефаника, так і в Українському науково-дослідному інституті гірського лісівництва імені П.С. Пастернака.

Колективи Інституту природничих наук Прикарпатського національного університету та УкрНДІ-гірліс, колеги, друзі і знайомі щиро вітають Вас, Романа Михайловичу, з Днем народження і бажають міцного здоров'я на довгі-довгі роки. Нехай доля усміхається Вам щасливими днями, а Ваші добрі справи нехай відгукнуться у серцях людей повагою й добрим словом.

*В.И. Парпан, В.С. Олійник, Р.И. Бродович,
Ю.Д. Кацуляк, В.М. Гудыма*

**РОМАН ЯЦЬК: УЧЕНИЙ-ЛЕСОВОД,
СЕЛЕКЦИОНЕР
(К 70-ЛІТІЮ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ)**

Роман Михайлович Яцьк – член-корреспондент Лесной академии наук Украины, кандидат сельскохозяйственных наук, старший научный сотрудник, доцент, профессор кафедры лесоведения Прикарпатского национального университета им. Василия Стефанька, ведущий научный сотрудник лаборатории лесовосстановления и селекции Украинского научно-исследовательского института горного лесоводства им. П.С. Пастернака, награжден нагрудными знаками “Отличник лесного хозяйства Украины” и “Почетный лесовод Украины”. Известный в стране ученый-лесовод, специалист по проблемам сохранения лесных генетических ресурсов, селекции, семеноводства, интродукции, лесовосстановления и недревесных ресурсов леса. Автор (соавтор) почти 300 научных работ, в частности, 15 монографий и разделов книг, восьми авторских свидетельств, 10 учебно-методических изданий, 26 научно-методических и научно-практических рекомендаций и брошюр, 95 научных статей, восьми буклетов и информационных листов, 100 тезисов докладов, 26 заключительных микрофильмированных научных отчетов. Его труды известны многим ученым-лесоведам Украины.

*V. Parpan, V. Olijnyk, R. Brodovych,
Y. Katsulyak, V. Hudyma*

**ROMAN YATSYK: SCIENTIST IN
DENDROLOGY, AND TREE BREEDING
(TO 70th ANNIVERSARY)**

Roman Mykhailovych Yatsyk – Corresponding Member of the Forestry Academy of Sciences of Ukraine, Candidate of Agricultural Sciences, Senior Fellow, Professor of Forest Sciences, Institute of Natural Sciences Carpathian National University named after V. Stefanik, Head of the laboratory of breeding and seed et the Ukrainian Research Institute named after P.S. Pasternak, awarded by the awards Excellence in Forestry and Honorary Forester of Ukraine. He a famous scientist, an expert forestry sciences, in particular in the problems of preservation of forest genetic resources, tree breeding, seed production, introduction and non-wood forest resources. The author (co-author) of over 300 publications, including eight monographs and book chapters and eight inventions, seven teaching books, 26 brochures, scientific, technical, scientific and practical recommendations, 80 papers, eight booklets and information sheets, 95 conference, 26 final scientific reports. His works are cited by many scientists, and used practically by foresters.